

3. UITGEBREIDE PRODUCENTENVERANTWOORDELIJKHEID

Inhoudstafel

1.	Het mechanisme van de uitgebreide producentenverantwoordelijkheid in het Brussels Gewest.....	2
1.1.	Principe.....	2
1.2.	Wettelijk kader.....	2
1.3.	Verplichtingen ten laste van de producenten.....	3
2.	Inzameling en nuttige toepassing van de afvalstromen onderworpen aan een mechanisme van uitgebreide producentenverantwoordelijkheid.....	6
2.1.	Algemeen overzicht.....	6
2.2.	Verpakkingen voor eenmalig gebruik van gezinnen en ondernemingen.....	9
2.3.	Batterijen en accu's.....	11
2.4.	Afval van huishoudelijke en professionele elektrische en elektronische apparatuur.....	13
2.5.	Banden.....	15
2.6.	Afgedankte voertuigen.....	16
2.7.	Minerale oliën.....	18
2.8.	Voedingsoliën en -vetten.....	19
2.9.	Oud papier.....	20
2.10.	Fotografisch afval.....	21
2.11.	Geneesmiddelen.....	22
2.12.	Besluit.....	22
	Bronnen.....	23

1. Het mechanisme van de uitgebreide producentenverantwoordelijkheid in het Brussels Gewest

1.1. Principe

Voor sommige afvalstromen legt de Brusselse wetgeving aan de producenten de verplichting op om de afvalstoffen te beheren van de door hen op de markt gebrachte producten op het einde van hun levensduur. Die eis is zowel van toepassing op afvalstoffen afkomstig van de consumptie van de gezinnen als op afvalstoffen geproduceerd door de eigen activiteiten van de professionele sector. Ze beantwoordt aan de behoefte om het beheer van sommige specifieke afvalstromen te organiseren, met name door hun hoeveelheid (zoals verpakkingen), hun specifieke karakter (zoals afgedankte voertuigen) of hun gevaar voor het milieu (zoals gebruikte oliën, batterijen en accu's).

De verplichte terugname van afvalstoffen gaat gepaard met de verplichting om deze afvalstoffen naar behoren te beheren, in het bijzonder door te bereiken doelstellingen op te leggen wat betreft hergebruik, voorbereiding voor hergebruik, recyclage en nuttige toepassing. Deze voorziening, die steunt op het principe 'de vervuiler betaalt' en past in een logica om de milieu- en economische kosten te internaliseren, wordt aangeduid door de term 'uitgebreide producentenverantwoordelijkheid (UPV)'.

Aanvankelijk was dit mechanisme opgezet om de kosten van het afvalbeheer voor de overheid te verminderen, de percentages hergebruik, recyclage en nuttige toepassing te verhogen, de recyclagecircuits in stand te houden ten aanzien van de schommelingen van de grondstoffenprijzen en schaalvoordelen mogelijk te maken door de kosten van de operaties te verlagen. Het mechanisme is er ook op gericht een preventie-effect teweeg te brengen. Door de opgelegde doelstellingen voor nuttige toepassingen worden de producenten er namelijk toe aangezet het ontwerp van hun producten aan te passen om de eco-efficiëntie (productie met minder hulpbronnen of gerecycleerde materialen) en het ecodesign (gemakkelijker demonteren en recyclen, minder gevaarlijke stoffen) te verbeteren. Het UPV-mechanisme lijkt daarom momenteel een bevoorrecht instrument te zijn om de invoering van circulaire-economiemodellen aan te moedigen.

De eerste UPV's in België dateren van het midden van de jaren 1990. Het mechanisme heeft zeer snel zijn grote efficiëntie bewezen en van België een Europese referentie op dit gebied gemaakt.

1.2. Wettelijk kader

De voornaamste wetteksten die het UPV-stelsel in het Brussels Gewest omkaderen, worden hieronder kort uiteengezet. Voor sommige afvalstromen (batterijen en accu's, buiten gebruik gestelde voertuigen, afval van elektrische en elektronische apparatuur) voldoet het Brusselse wettelijk kader aan de Europese verplichtingen¹.

1.2.1. Ordonnantie van 14 juni 2012 betreffende afvalstoffen

Artikel 26 van de Afvalordonnantie definieert de algemene principes van het stelsel van de uitgebreide producentenverantwoordelijkheid (UPV) voor producten. Het artikel laat het echter aan de Regering over om er de uitvoeringsmodaliteiten van te verduidelijken en meer bepaald de verplichtingen die het mechanisme meebrengt, de categorieën afval die eraan onderworpen zijn en de voorwaarden waarin de producent een beroep kan doen op derden om zijn verplichtingen na te leven.

1.2.2. Samenwerkingsakkoord betreffende de preventie en het beheer van verpakkingsafval

Voor verpakkingsafval lopen de terugnameverplichtingen via een samenwerkingsakkoord ondertekend door de drie Gewesten en via de erkenning van de organismen die belast zijn met het beheer van dit afval. Dat akkoord verzekert de implementatie van gezamenlijke maatregelen betreffende de preventie en het beheer van dit afval. Het eerste akkoord werd goedgekeurd in mei 1996. Een nieuwe versie van het akkoord is van kracht geworden in 2009 (samenwerkingsakkoord van 4 november 2008 betreffende

¹ Cf. Richtlijn 2006/66/EG van het Europees Parlement en de Raad van 6 september 2006 inzake batterijen en accu's alsook afgedankte batterijen en accu's en tot intrekking van Richtlijn 91/157/EEG, Richtlijn 2000/53/EG van het Europees Parlement en de Raad van 18 september 2000 betreffende afgedankte voertuigen en Richtlijn 2012/19/EU van het Europees Parlement en de Raad van 4 juli betreffende afgedankte elektrische en elektronische apparatuur (AEEA), Richtlijn 2004/12/EG van het Europees Parlement en de Raad van 11 februari 2004 tot wijziging van Richtlijn 94/62/EG betreffende verpakking en verpakkingsafval.

de preventie en het beheer van verpakkingsafval) en gewijzigd door het samenwerkingsakkoord van 2 april 2015². De verplichtingen die uit dit akkoord voortvloeien worden beschreven in §1.3.1.

1.2.3. Ordonnantie van 22 april 1999 betreffende de preventie en het beheer van afval van producten in papier en/of karton

De ordonnantie van 22 april 1999 betreffende de preventie en het beheer van afval van producten in papier en/of karton voert een uitgebreide verantwoordelijkheid in voor de producent van producten in papier en karton. De verplichtingen die uit dit akkoord voortvloeien worden beschreven in § 1.3.3.

1.2.4. Besluit van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering (BBHR) van 18 juli 2002 tot invoering van een terugnameplicht voor sommige afvalstoffen met het oog op hun nuttige toepassing of hun verwijdering en de wijzigingen ervan (ingetrokken)

Tot voor kort werd de UPV voornamelijk geregeld door het besluit van de Brusselse Hoofdstedelijk Regering van 18 juli 2002 tot invoering van een terugnameplicht voor sommige afvalstoffen met het oog op hun nuttige toepassing of hun verwijdering en de wijzigingen ervan. Dat besluit werd ingetrokken op 23 januari 2017 met het van kracht worden van Brudalex (zie volgende §).

Dat besluit had betrekking op 8 afvalstromen, namelijk: batterijen of accu's, banden, elektrische en elektronische apparatuur, geneesmiddelen, afgedankte voertuigen, minerale oliën, voedingsoliën en -vetten, en fotografisch afval.

1.2.5. BBHR van 1 december 2016 betreffende het afvalbeheer (Brudalex)

Sinds 23 januari 2017 wordt de UPV voornamelijk geregeld door titel II van het besluit van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering van 1 december 2016 betreffende het beheer van afvalstoffen³ (Brudalex, wat staat voor Bruxelles/Brussel-Déchet-Afvalstoffen-LEX). Dat besluit reglementeert het UPV-stelsel voor verschillende afvalstoffen (zie hieronder). Volgens dat nieuwe besluit is het doel van het UPV-stelsel om "de preventie, het hergebruik, de voorbereiding voor hergebruik, de recycling of de nuttige toepassing van afvalstoffen te bevorderen met inachtneming van de bescherming van het milieu en met het oog op een verantwoord gebruik van de natuurlijke rijkdommen". Meer algemeen is Brudalex erop gericht om het Brussels Gewest een wettelijk kader te bezorgen om te kunnen evolueren naar een circulaire economie.

Wat de gedekte afvalstromen betreft, is het nieuwe UPV-stelsel van toepassing op het afval van batterijen en accu's, op versleten banden, gebruikte minerale oliën, afgedankte voertuigen en AEEA (met inbegrip van fotovoltaïsche panelen in tegenstelling tot het stelsel dat vóór Brudalex van kracht was). De UPV voor fotografische producten alsook die voor professionele voedingsoliën en -vetten wordt afgeschaft. Bovendien wordt de UPV voor geneesmiddelen ingetrokken en vervangen door een alternatief systeem. Hetzelfde geldt voor de UPV voor huishoudelijke voedingsoliën en -vetten die wordt afgeschaft vanaf 1 januari 2019 en vervangen door aangepaste bepalingen (zie § 2.1).

1.3. Verplichtingen ten laste van de producenten

1.3.1. Verpakkingsafval

Het samenwerkingsakkoord betreffende de preventie en het beheer van verpakkingsafval betreft zowel het afval van huishoudelijke oorsprong als het afval van industriële oorsprong. Deze afvalstoffen worden respectievelijk beheerd door de organismen Fost Plus en Val-I-Pac.

Het samenwerkingsakkoord is erop gericht:

- de productie of de schadelijkheid van verpakkingsafval te voorkomen of te verminderen;
- te garanderen dat, van jaar tot jaar, voor dezelfde gecommercialiseerde goederen, het aandeel herbruikbare verpakkingen niet vermindert en dat het totale gewicht aan verloren verpakkingen afneemt;
- hergebruik aan te moedigen, nuttige toepassingen te bevorderen en op te leggen, meer bepaald recyclage, en het aandeel verpakkingsafval in de niet-selectieve huisvuilophaling te verminderen;

² Samenwerkingsakkoord van 2 april 2015 tot wijziging van het samenwerkingsakkoord van 4 november 2008 betreffende preventie en het beheer van verpakkingsafval

³ Dat besluit heeft overigens het besluit van 18 juli 2002 ingetrokken tot invoering van een terugnameplicht voor sommige afvalstoffen met het oog op hun nuttige toepassing of hun verwijdering en de wijzigingen ervan.

- degenen die verantwoordelijk zijn voor het afval te verplichten, door de invoering van een terugnameplicht, de reële en volledige kosten te dragen van de inzameling, nuttige toepassing en verwijdering van het verpakkingsafval en, voor het afval van huishoudelijke oorsprong, de opdrachten van openbare dienst te vervullen (met name wat betreft de dekking van de inzamelingen en de ontwikkeling van werkgelegenheid in verenigingen of bedrijven met een sociaal doel);
- een informatieplicht invoeren in hoofde van de verpakkingsverantwoordelijken en andere personen die betrokken zijn bij de productie, de commercialisering van de verpakte goederen of de terugname van verpakkingsafval (mededeling van gegevens betreffende de verpakkingen die ze commercialiseren aan de Interregionale Verpakkingscommissie);

Het akkoord legt te bereiken doelstellingen op voor de recyclage (enerzijds vastgelegd voor het totaal van op de markt gebrachte verpakkingen en anderzijds per type verpakkingsmateriaal) en de nuttige toepassingen. Het verplicht ook de ondernemingen die meer dan 300 ton verpakking voor eenmalig gebruik per jaar op de markt brengen of die producten verpakken of laten verpakken in België met een minimum van 100 ton verpakking voor eenmalig gebruik per jaar, om elke drie jaar een algemeen preventieplan voor te leggen.

1.3.2. Fotografisch afval en geneesmiddelen

De terugnameverplichtingen voor fotografisch afval (particulier en professioneel) en geneesmiddelen waren geregeld door het BBHR van 18 juli 2002 (en de wijzigingen ervan) dat een terugnameplicht invoerde voor sommige afvalstoffen met het oog op hun nuttige toepassing of verwijdering, alsook door de milieuovereenkomsten gesloten met respectievelijk de vzw's Fotini en Pharma.be. Dat besluit werd ingetrokken in 2017 met het in voege treden van Brudalex en deze afvalstromen zijn dan ook niet meer onderworpen aan een UPV-stelsel.

Deze afvalstoffen waren echter tot eind 2016 onderworpen aan een verplichte terugname en vormden het voorwerp van een milieuovereenkomst. Fotografisch afval is momenteel aan geen enkele verplichte terugname meer onderworpen gezien de drastische vermindering van de betrokken hoeveelheden⁴. De UPV op geneesmiddelen is daarentegen vervangen door een alternatief systeem dat bindend is voor producenten, detailhandelaars en distributeurs teneinde de verplichte terugname en verwerking van vervallen en ongebruikte geneesmiddelen in een goedgekeurde verbrandingsinstallatie te verzekeren.

1.3.3. Oud papier

De ordonnantie van 22 april 1999 betreffende de preventie en het beheer van afval van producten in papier en/of karton legt een uitgebreide verantwoordelijkheid op aan de producenten van producten in papier en karton. De UVP is bedoeld om de kennis van de stromen te verbeteren, om de preventiemaatregelen te bevorderen, om de selectieve inzameling en recyclage te verbeteren, om te strijden tegen de vervuiling veroorzaakt door de gratis verspreiding van papier en om een financieringsverplichting ten laste van de producenten op te leggen.

De ordonnantie is van toepassing op de totaliteit van het afval van de producten in papier en/of karton die in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest op de markt worden gebracht. De producten in papier en/of karton worden gedefinieerd als het geheel van de publicaties met commercieel karakter ongeacht hun distributiewijze (bv. telefoongidsen, dagbladen, magazines, tijdschriften, enz.).

De voornaamste bepalingen zijn de volgende:

- preventiedoelstellingen (beperking van de op de markt gebrachte hoeveelheden, verbetering van de recycleerbaarheid, integratie van gerecycleerde vezels, gebruik van productietechnieken die minder schadelijk zijn voor het leefmilieu);
- introductie van antireclamezelfklevers (dat artikel is verduidelijkt door het BBHR van 23/05/2001 dat de modaliteiten ervan bepaalt);
- recyclageverplichting van 85% sinds 2007;
- oprichting van een begrotingsfonds ('interventiefonds') om de operaties te financieren van selectieve inzameling, bewustmaking van de bevolking en commercialisering van het papier dat nodig is om de recyclagedoelstellingen te bereiken;
- mogelijkheid voor de regering om de UPV in werking te stellen door één of meer overeenkomsten te sluiten met representatieve organismen van producenten. Wat de pers betreft, kan de regering bepalen dat de financieringsverplichting wordt uitgevoerd door ruimtes beschikbaar te stellen

⁴ Fotografisch afval kan worden afgegeven in de containerparken.

voorbehouden voor algemene informatie over het leefmilieu die een waarde vertegenwoordigen gelijk aan de som die verschuldigd zou zijn vanwege de financieringsverplichting.

De vzw "Interventiefonds oud papier" is het beheerorgaan dat de verplichte terugname voor papierafval afkomstig van reclamedrukwerk beheert. Begin 1999 hebben de BDMA⁵ en Comeos⁶, om deze verplichtingen te vervullen, het Brusselse raamakkoord betreffende het beheer van oud papier ondertekend. Dit akkoord is vernieuwd in 2003. In 2004 hebben Agoria⁷, Febiac⁸, FEE⁹ en Fevia¹⁰ eveneens een raamakkoord ondertekend met het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Deze twee raamakkoorden moeten hernieuwd worden. Bij gebrek aan een van kracht zijnde milieuovereenkomst wordt het stelsel van de vorige overeenkomst toegepast door de partijen.

1.3.4. Door Brudalex beoogde stromen: afval van batterijen en accu's, versleten banden, gebruikte minerale oliën, afgedankte voertuigen en afval van elektrische en elektronische apparatuur (AEEA)

We herinneren eraan dat tot 22 januari 2017 het UPV-stelsel dat van toepassing was op afval als wettelijke basis het BBHR had van 18 juli 2002 tot invoering van een terugnameplicht voor sommige afvalstoffen met het oog op hun nuttige toepassing of hun verwijdering (periode vóór Brudalex). Sinds die datum is de wettelijke basis Brudalex, dat met name een rationalisering en vereenvoudiging van het beheer van de UPV's beoogt.

Naargelang de betrokken stromen heeft de nieuwe reglementering kleinere of grotere wijzigingen aangebracht.

Het UPV-stelsel zoals georganiseerd door Brudalex omvat, volgens het type beoogde afvalstoffen, een aantal van de volgende verplichtingen:

- een verplichte terugname van de afvalstoffen;
- een verplichte garantie dat de verwerking van de afvalstoffen gebeurt in naleving van de afvalordonnantie;
- een verplichte financiering van het beheer van de afvalstoffen die een dekking van de reële en volledige kosten verzekert (inzamelen, sorteren, hergebruik, recyclage, nuttige toepassing, verwerking, informatie en bewustmaking, enz.);
- een verplichting om bepaalde percentages inzameling, hergebruik, recyclage en nuttige toepassing te bereiken;
- een verplichte rapportering bij Leefmilieu Brussel;
- een verplichte invoering van een preventie- en beheerplan (document waarin de producent uiteenzet op welke wijze hij denkt te beantwoorden aan de verplichtingen die uit de UPV voortvloeien);
- een verplichte informatie van de consument.

Brudalex verbetert ook het kader voor de financiering van de kosten van de UPV door de consumenten, door de elementen te definiëren waarmee men rekening moet houden bij de berekening van de milieubijdragen.

Met het oog op de bevordering van de circulaire economie en de creatie van banen, moeten de producenten bovendien de toegang garanderen tot de verzamelplaatsen van de afvalstoffen in het kader van de verplichte terugname aan de centra voor de voorbereiding op hergebruik.

Het UPV-stelsel is van toepassing op de producent van wie de producten die hij op de markt heeft gebracht aan de oorsprong liggen van de beoogde afvalstoffen. Hij kan aan zijn verplichtingen voldoen op individuele of op collectieve wijze. Als hij ervoor kiest om zijn verplichtingen zelf te vervullen, moeten de producenten een individueel preventie- en beheerplan voorleggen aan Leefmilieu Brussel. De producent kan ook kiezen om zijn verplichtingen te doen uitvoeren via een erkend organisme of via een organisme voor collectief beheer opgericht door de sector. Een milieuovereenkomst - waarvan de wettelijke basis haar oorsprong vindt in de ordonnantie betreffende de milieuovereenkomsten van 29 april 2004 - dient dan om de uitvoeringsmodaliteiten van dit collectief beheer te definiëren. Over deze

⁵ Belgian Direct Marketing Association

⁶ Federatie van handelaars en diensten

⁷ Multisectorale federatie van de technologische industrie

⁸ Belgische Automobielen en Tweewielersorganisatie

⁹ Federatie van Elektriciteit en Elektronica

¹⁰ Federatie van de Belgische voedingsindustrie

overeenkomsten wordt onderhandeld tussen de Gewesten en de ondernemingen of federaties van de betrokken sector. Traditioneel onderhandelt elk Gewest zelf over zijn overeenkomst, ook al lijken die doorgaans sterk op elkaar, enkele verschillen niet te na gesproken.

De ontwerpen van milieuovereenkomst moeten daarna worden voorgelegd aan een openbare raadpleging en een advies krijgen van de Milieuraad en de Economische en Sociale Raad. Het ontwerp wordt vervolgens gepresenteerd aan het Parlement dat er zich kan tegen verzetten. De ondertekening van de overeenkomst door de contracterende partijen maakt ze bindend voor alle aangesloten organismen en hun leden. De milieuovereenkomst wordt gesloten voor een maximumduur van 10 jaar en minstens om de vijf jaar geëvalueerd.

Zoals in de periode vóór Brudalex wordt aan de kleinhandelaar een verplichte terugname van zogenaamd "1 voor 1" opgelegd, m.a.w. hij dient een afvalstof afkomstig van door hem op de markt gebrachte producten terug te nemen op voorwaarde dat de consument tijdens de vorige maand bij deze kleinhandelaar een product aanschaft of heeft aangeschaft dat gelijkwaardig is of dezelfde functies vervult. Wat echter de terugname van gebruikte oliën betreft, dient de kleinhandelaar van nieuwe oliën, die op voor de consumenten zichtbare wijze een bericht uithangt op het net van inzamelingspunten, geen huishoudelijke gebruikte oliën terug te nemen die hem worden aangeboden. Voor afgedankte voertuigen moet de kleinhandelaar ofwel kosteloos elk afgedankt voertuig terugnemen dat hem wordt aangeboden en afkomstig is van een merk dat hij ter beschikking stelt op de markt, ofwel aan de bezitter het inzamelpunt meedelen als hij hier niet zelf voor instaat. In het geval van de aankoop van een vervangvoertuig dient de kleinhandelaar echter elk afgedankt voertuig terug te nemen, ongeacht het merk. Voor batterijen en accu's is de verplichte terugname van toepassing ook al schaft de consument geen product aan dat dezelfde functies vervult.

Eén van de door Brudalex ingevoerde nieuwigheden is de verplichte terugname "1 voor 0" (m.a.w. zonder aankoopverplichting door de consument) van AEEA van zeer kleine afmetingen (minder dan 25 cm) die wordt opgelegd aan de kleinhandelaar die een verkoopruimte heeft van meer dan 400 m² voor elektrische en elektronische apparatuur. Het inzamelrecipiënt moet zichtbaar zijn en zich bevinden in de verkoopruimte of in de onmiddellijke omgeving.

In het algemeen dient de producent nadien, op zijn kosten en op regelmatige wijze, bij de kleinhandelaars, distributeurs en andere inzamelpunten de afvalstoffen in te zamelen waarvoor hij verplichtingen heeft om ze op zijn kosten te laten verwerken in een toegelaten installatie.

Voor uitvoeriger informatie over de algemene regels en de regels per flux van de UPV, die door Brudalex zijn ingevoerd, verwijzen we de belangstellende lezer naar de infofiche « Besluit betreffende het beheer van afvalstoffen, « Brudalex » » die online beschikbaar is.

http://document.environnement.brussels/opac_css/elecfile/IF_Dechets_BRUDALEX_NL.

2. Inzameling en nuttige toepassing van de afvalstromen onderworpen aan een mechanisme van uitgebreide producentenverantwoordelijkheid

2.1. Algemeen overzicht

Zoals hierboven uiteengezet waren 10 stromen tot voor kort onderworpen aan een mechanisme van uitgebreide producentenverantwoordelijkheid (UPV): verpakkingen, batterijen en accu's, afgedankte elektrische en elektronische apparatuur (AEEA), versleten banden, afgedankte voertuigen, gebruikte minerale oliën, gebruikte voedingsoliën en -vetten, geneesmiddelen, oud papier en fotografische producten.

Sinds 2017, na de goedkeuring van Brudalex, zijn de UPV's voor geneesmiddelen, fotografische producten en professionele voedingsoliën en -vetten afgeschaft. De betrokkenheid van de producenten bij het beheer van huishoudelijke voedingsoliën en -vetten zal vanaf 2019 als volgt verzekerd worden: inzameling door openbare rechtspersonen, geleidelijke verhoging van de inzameling, dekking van de reële en volledige kosten van het beheer van deze afvalstoffen, rapportering bij Leefmilieu Brussel en mogelijkheid voor de kleinhandelaars om deze afvalstoffen onder sommige voorwaarden terug te nemen. Naast de vier afvalstromen beoogd door de Europese richtlijnen (verpakkingen, AEEA, afgedankte voertuigen en batterijen en accu's) zal het traditionele en geïntegreerde UPV-mechanisme in het Brussels Gewest dus alleen nog betrekking hebben op minerale oliën en banden alsook eventueel enkele nieuwe stromen waarover momenteel wordt nagedacht.

In de loop van 2018 zullen de verschillende milieuovereenkomsten betreffende de implementatie van de UPV's (afgedankte voertuigen, minerale oliën, batterijen en accu's, AEEA, versleten banden) in het Brussels Gewest worden vernieuwd en goedgekeurd door de regering. Ter herinnering, het UPV-stelsel voor het verpakkingsafval wordt geregeld door een samenwerkingsakkoord dat in 2015 vernieuwd is.

In 2015 werd in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest ongeveer 163.900 ton afval ingezameld (met uitzondering van loodbatterijen en oud papier) dat onderworpen is aan het UPV-mechanisme, wat overeenkomt met 139 kg/Brusselaar. Dit tonnage vertegenwoordigt circa 10% van de totale hoeveelheid ingezameld afval op het grondgebied van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest (storting berekend voor het jaar 2014). We merken op dat voor verpakkingen de tonnages berekend worden op basis van de hoeveelheden gerecycleerde verpakkingen op Belgisch niveau via de erkende organismen (Fost Plus en Val-I-Pac) en de individuele verpakingsverantwoordelijken (d.w.z. die zelf instaan voor de verplichte terugname via een individueel plan). Bij gebrek aan gewestelijke gegevens over de inzameling van verpakkingen worden de door Brussel ingezamelde hoeveelheden verpakkingen beschouwd als gelijkwaardig aan het Belgische gemiddelde, wat voor deze stroom een overschatting zou kunnen betekenen.

De 3 belangrijkste stromen in tonnage zijn verpakkingen voor eenmalig gebruik (+/- 86%), afgedankte voertuigen (+/-7%) en AEEA (+/-3%).

Deze 139 kg/Brusselse inwoner zijn verdeeld in:

- 48% 'huishoudelijk' afval. De belangrijkste stromen in gewicht zijn:
 - verpakkingen (89,9%);
 - afval van de elektrische en elektronische producten (6%);
 - banden (3,5%);
- 52% 'professioneel' afval. De belangrijkste stromen in gewicht zijn:
 - verpakkingen (81,9%);
 - afgedankte voertuigen (13,5%);
 - voedingsoliën en -vetten (2,3%);
 - gebruikte minerale oliën (1,7%).

De andere stromen vertegenwoordigen minder dan 1% van de ingezamelde hoeveelheden.

In het algemeen wordt afval als 'huishoudelijk' beschouwd als het wordt ingezameld bij gezinnen en als 'professioneel' als het wordt ingezameld bij professionele eigenaars. Alle afgedankte voertuigen behoren tot de categorie professioneel afval. Voor banden gaat het bij de hoeveelheden huishoudelijke banden om banden van de categorie 'Toerisme'¹¹ die worden ingezameld in het containerpark. De andere banden worden beschouwd als professioneel afval. Wat de batterijen betreft, worden de draagbare batterijen (zie definitie in § 2.3) beschouwd als 'huishoudelijk' afval en worden de zogenaamde industriële batterijen beschouwd als 'professioneel' afval. De resultaten van de individuele verpakingsverantwoordelijken worden overigens gelijkgesteld met industriële verpakkingen.

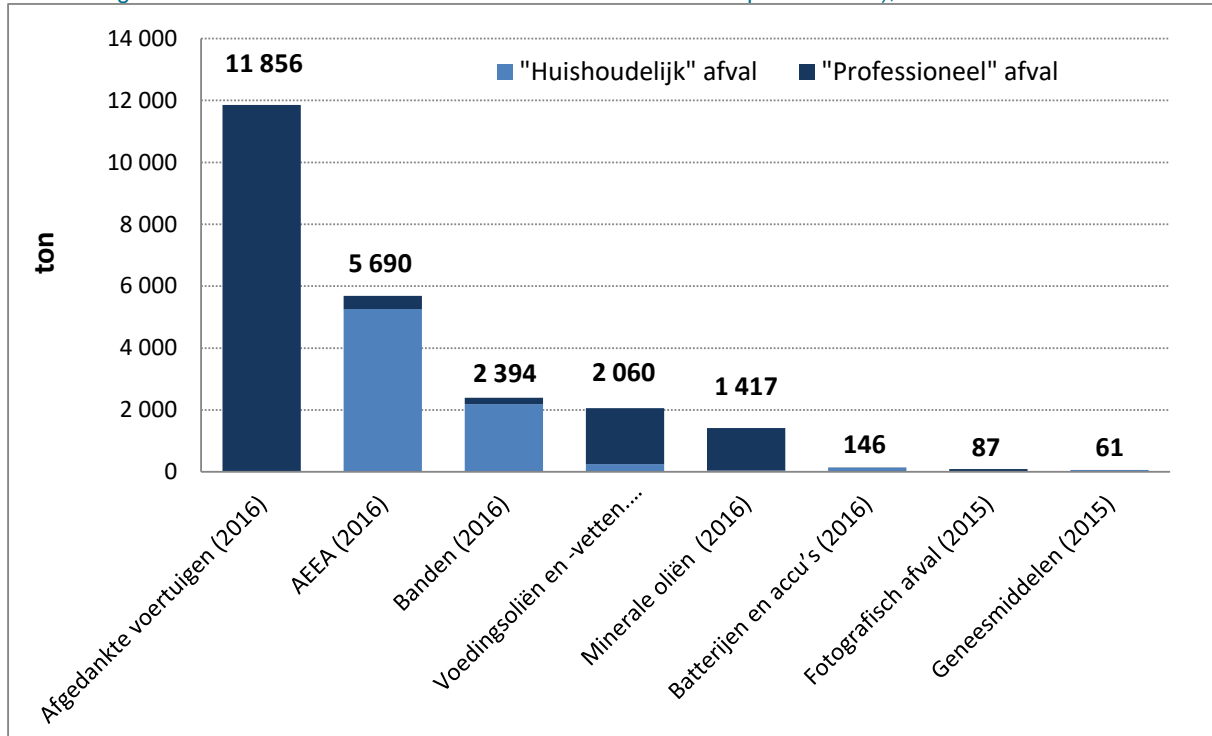
De volgende grafiek toont de ingezamelde hoeveelheden per stroom, waarbij een onderscheid wordt gemaakt tussen professioneel afval en huishoudelijk afval. De verpakkingen, die een veel aanzienlijker tonnage vertegenwoordigen, worden niet op deze grafiek weergegeven.

¹¹ Volgens de definities van Recytyre is de categorie toerismebanden die van de personenwagens, 4x4, SUV, bestelwagens, lichte bedrijfsvoertuigen, caravans en aanhangwagens, motoren, scooters en karts.

Figuur 51.1 Hoeveelheid afvalstoffen onderworpen aan UPV (zonder verpakkingen en oud papier) ingezameld in het BHG (2015 of 2016)

Bron: Leefmilieu Brussel - Departement afval (op basis van de jaarverslagen en gegevens overgemaakt aan LB door de organismen belast met het beheer van de aan UPV onderworpen stromen), 2017

De volgende tabel maakt het mogelijk de in België en in Brussel ingezamelde hoeveelheden te vergelijken ten opzichte van het aantal inwoners.

Tab. 51.2

Hoeveelheid afval ingezameld per inwoner voor de voornaamste stromen onderworpen aan verplichte terugname in België en het Brussels Gewest (laatste beschikbare jaar)

Bron: Leefmilieu Brussel – Departement Afval (op basis van de jaarverslagen en gegevens overgemaakt aan LB door de organismen belast met het beheer van de aan UPV onderworpen stromen), 2017

Voornaamste stromen onderworpen aan verplichte terugname	kg/inw/jaar		
	Belgisch gemiddelde	Brussels gemiddelde	Brussels gemiddelde versus Belgisch gemiddelde
Verpakkingen voor eenmalig gebruik (2015)	119,6	n.b.**	-
Afval van elektrische en elektronische apparatuur (2016)	10,6	4,8	45%
Afgedankte voertuigen (2016)	9,9	10,0	101%
Banden (2016)	7,4	2,0	27%
Minerale oliën (2016)	3,8	1,2	32%
Voedingsoliën en -vetten (huishoudelijk afval, 2014)*	0,8	0,2	22%
Draagbare en industriële batterijen en accu's (2016))	0,3	0,1	38%

* In Vlaanderen is er sinds 2012 geen UPV meer voor professionele voedingsoliën en -vetten. Er is dus alleen een vergelijking mogelijk voor het huishoudelijk gedeelte van deze stroom voor het jaar 2014 (geen cijfers beschikbaar voor 2015 en 2016 voor Vlaanderen).

** Gegeven niet beschikbaar op gewestelijke schaal.

Met uitzondering van afgedankte voertuigen lijken de in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest per inwoner opgehaalde hoeveelheden dus aanzienlijk lager te liggen dan de gemiddelde in België opgehaalde hoeveelheden per inwoner.

De volgende paragrafen geven, voor de verschillende aan de uitgebreide producentenverantwoordelijkheid onderworpen stromen, een samenvatting van de ingezamelde hoeveelheden en hun verwerking (op nationale en/of Brusselse schaal). We merken op dat de percentages voor recyclage en nuttige toepassing in het algemeen berekend worden op basis van de ingezamelde hoeveelheden die verwerkt zijn¹². Overigens omvat, in het vervolg van het document, indien niet gepreciseerd, de nuttige toepassing, in voorkomend geval, ook hergebruik, recyclage en nuttige toepassing voor energie.

2.2. Verpakkingen voor eenmalig gebruik van gezinnen en ondernemingen

De verplichte terugnames betreffende de verpakkingen voor eenmalig gebruik vormen het voorwerp van een samenwerkingsakkoord (04/11/2008) en een erkenning. Deze verpakkingen worden verwerkt door Fost Plus voor de huishoudelijke verpakkingen en door Val-I-PAC voor de industriële verpakkingen. Sommige verpakkingsverantwoordelijken staan zelf in voor de verplichte terugnames.

Het samenwerkingsakkoord legt de te bereiken doelstellingen vast inzake recyclage en nuttige toepassing, namelijk:

- Voor huishoudelijk afval zijn de doelstellingen (in gewicht):
 - vanaf 2009: minstens 80% recyclage en 90% totale nuttige toepassing (of de som van recyclage en nuttige toepassing of verbranding met terugwinning van energie in afvalverbrandingsinstallaties) in totaal (ten opzichte van het tonnage niet-herbruikbare huishoudelijke verpakkingen die op de markt worden gebracht);
 - vanaf 2010: de doelstellingen van 2009 worden aangevuld met verplichtingen van minimale recyclage in functie van het verpakkingsmateriaal (15% voor hout, 30% voor kunststof waarbij

¹² Er kan immers een verschil zijn tussen de ingezamelde hoeveelheden en de verwerkte hoeveelheden (delta overeenstemmend met de resterende voorraden op het einde van het jaar).

uitsluitend de materialen worden geteld die gerecycleerd worden in de vorm van kunststof, 50% voor metalen, 60% voor drankkartons, voor papier/karton en voor glas):

- Voor industrieel afval zijn de doelstellingen (in gewicht):
 - vanaf 2009: minstens 75% recyclage en 80% nuttige toepassing in totaal (ten opzichte van het tonnage niet-herbruikbare industriële verpakkingen die op de markt worden gebracht);
 - vanaf 2010: minstens 80% recyclage en 85% nuttige toepassing in totaal (ten opzichte van het tonnage niet-herbruikbare industriële verpakkingen die op de markt worden gebracht) aangevuld met de verplichtingen van minimale recyclage in functie van het verpakkingsmateriaal (zie huishoudelijk afval).

In 2015 is in België 1.340.775 ton verpakkingen ingezameld (het gaat om de gerecycleerde hoeveelheden rekening houdend met de hoeveelheden "onder akkoord" en "zonder akkoord"¹³).

Onderstaande tabel toont aan dat de doelstellingen inzake recyclage en nuttige toepassing (die, ter herinnering, recyclage en verbranding met energierugwinning omvat) die werden vastgelegd in het kader van het interregionaal samenwerkingsakkoord op Belgisch niveau ruimschoots zijn bereikt (deze gegevens zijn niet beschikbaar op gewestelijk niveau). We merken op dat deze doelstellingen herzien worden in het kader van het pakket circulaire economie van de Europese Unie.

Tab. 51.3

Uitgebreide producentenverantwoordelijkheid: Percentage nuttige toepassing en recyclage voor verpakkingen met eenmalig gebruik (België, 2015)

Bron: Leefmilieu Brussel – Departement Afval (op basis van de jaarverslagen van de Interregionale Verpakkingscommissie), 2017

	Europese doelstellingen (richtlijn 2004/12/EG)	Belgische doelstellingen sinds 2010 (samenwerkingsakkoorden)		Resultaten voor heel België			
	Alle verpakkingen	Huishoudelijk afval	Industrieel afval	Fost Plus (huishoudelijke verpakkingen)	Val-I-Pac (industriële verpakkingen)	Individuele verpakkingsverantwoordelijken	Alle verpakkingen (berekening volgens methode Europese richtlijn)
Percentage nuttige toepassing (in % van het gewicht van op de markt gebrachte verpakkingen)							
Alle materialen samen	60%	90%	85%	-	-	-	99,3%
Percentage recyclage (in % van het gewicht van op de markt gebrachte verpakkingen)							
Alle materialen samen	tussen 55% et 80%	80%	80%	81,80%	86,6%	91,7%	81,5%
Glas	60%	60%	100%	-	-	-	100%
Papier en karton	60%	60%	94,9%	100,0%	92,0%	92,0%	90,7%
Plastic	22,5%	30%	39,1%	55,5%	74,7%	74,7%	42,6%
Metalen	50%	50%	100,0%	83,3%	87,9%	87,9%	98,1%
Drankkartons	-	60%	90,3%	-	-	-	88,6%
Hout	15%	15%	-	77,0%	97,7%	97,7%	74,9%

De gepresenteerde gegevens in het activiteitenverslag 2016 van de Interregionale Verpakkingscommissie tonen echter dat de ingezamelde hoeveelheden per inwoner aan PMD, papier/karton en glas lager zijn in het Brussels Gewest dan in de twee andere gewesten.

¹³ Het gaat om de ondernemingen die zelf instaan voor de verplichte terugname zonder te passeren via Fost Plus of Val-I-Pac.

2.3. Batterijen en accu's

De verplichte terugname voor batterijen en accu's is het voorwerp van een milieuovereenkomst en een regeringsbesluit (BBHR van 2002 betreffende de verplichte terugname opgevolgd door Brudalex vanaf 2017). Deze terugname wordt beheerd door de vzw Bebat¹⁴.

Sinds 2017 vloeien de te bereiken doelstellingen (berekend op basis van het gewicht) op nationaal niveau inzake inzameling en nuttige toepassing voort uit een Europese richtlijn (zie hoofdstuk 1) en zijn ze opgenomen in Brudalex, namelijk:

- Inzamelingspercentage:
 - Voor het afval van draagbare batterijen en accu's¹⁵: minstens 50%;
 - Voor het afval van industriële en autobatterijen en -accu's: de producent moet alle afval van industriële en autobatterijen en -accu's terugnemen die hem worden aangeboden.
- Percentage recyclage en nuttige toepassing voor het afval van draagbare, industriële en autobatterijen en -accu's:
 - Recyclage van minstens 65% van het gemiddelde gewicht van de batterijen en accu's met lood-zuur die worden ingezameld (inclusief een recyclage van het loodgehalte die technisch zo volledig mogelijk is maar met vermindering van buitensporige kosten en met een zo volledige mogelijke nuttige toepassing van de synthetische materialen maar met vermindering van buitensporige kosten);
 - Recyclage van 75% van het gemiddelde gewicht van de batterijen en accu's met nikkel-cadmium (inclusief een recyclage van het cadmiumgehalte die technisch zo volledig mogelijk is maar met vermindering van buitensporige kosten);
 - Recyclage van minstens 50% van het gemiddelde gewicht van het andere afval van batterijen en accu's.

De recyclagerementen moeten worden berekend in overeenstemming met de Europese regelgeving.

De onderstaande grafiek toont de evolutie van de ingezamelde hoeveelheden aan draagbare en industriële batterijen en accu's per inwoner voor de 3 gewesten apart alsook voor België.

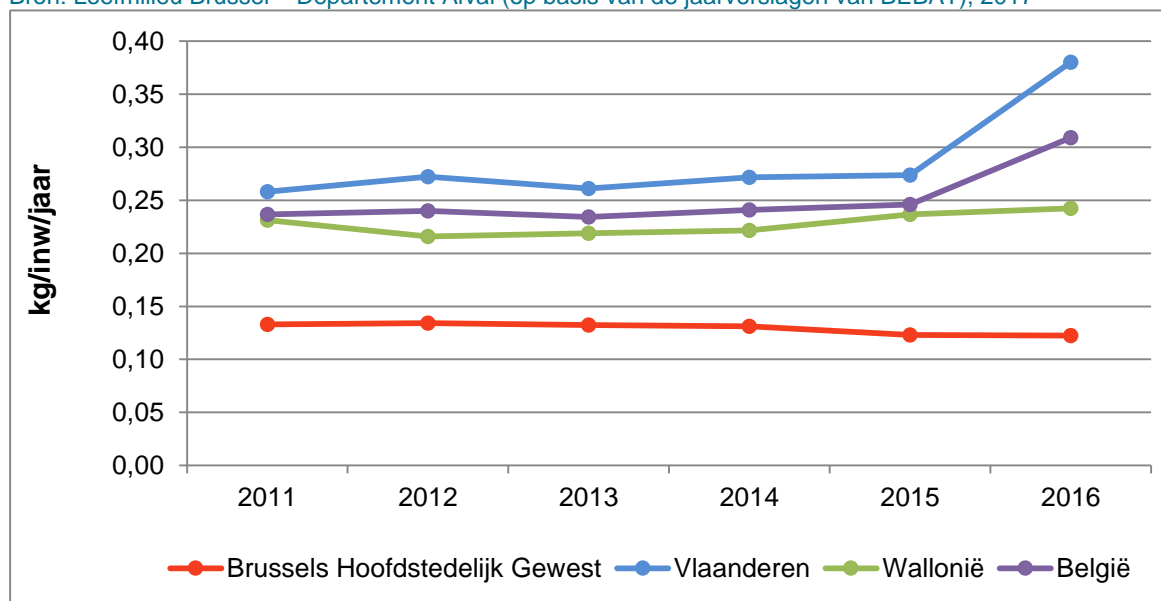
¹⁴ Op 1 december zijn Bebat en Recybat gefusioneerd. Voordien stond Recybat in voor de verplichte terugname van gebruikte autobatterijen. Bebat staat voortaan in voor de verplichte terugname voor alle gebruikte batterijen en accu's (draagbare, industriële, auto) (bron : <https://www.bebat.be/nl/geschiedenis>).

¹⁵ Elke batterij, knopbatterij, assemblage in batterij of accu die a) verzegeld is, en b) in de hand kan worden gedragen, en c) geen industriële batterij of accumulator is, noch autobatterij of -accu.

Figuur 51.4 Evolutie van de hoeveelheden draagbare en industriële batterijen en accu's ingezameld per inwoner

Bron: Leefmilieu Brussel – Departement Afval (op basis van de jaarverslagen van BEBAT), 2017

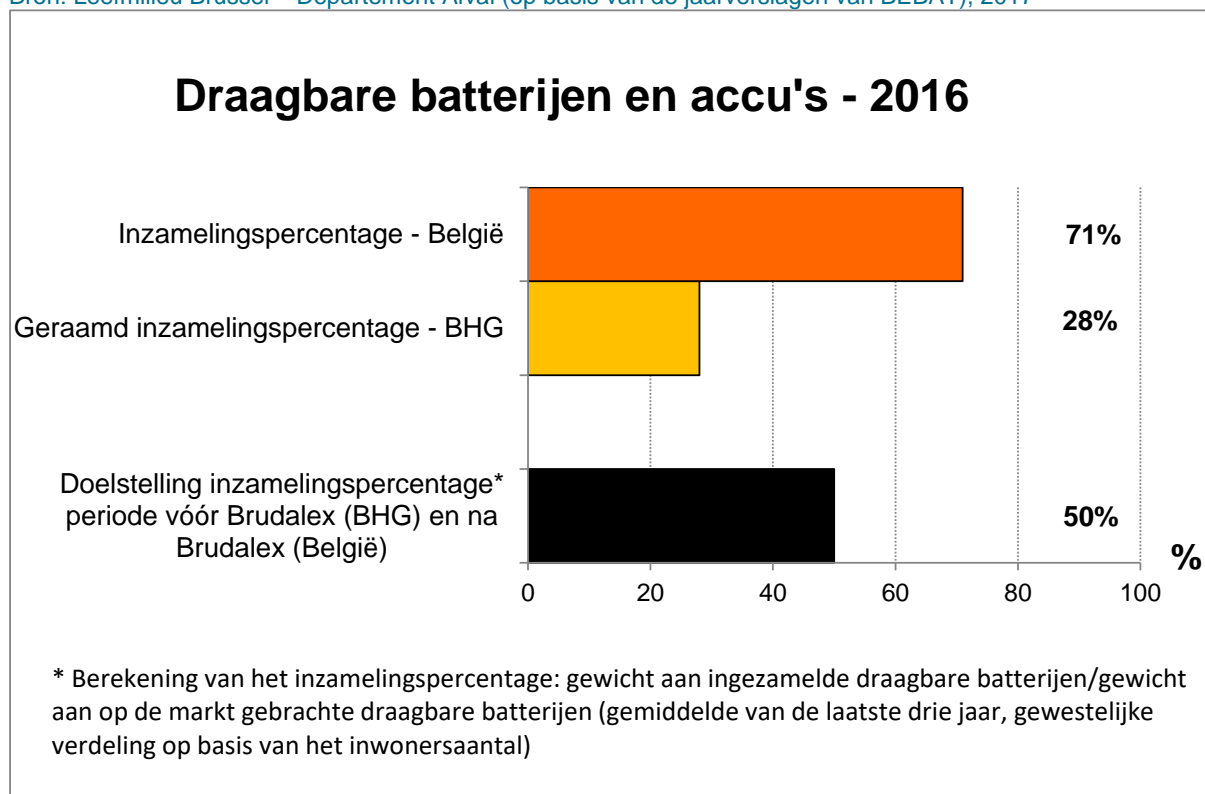
De hoeveelheden ingezamelde batterijen en accu's per inwoner in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest zijn lager dan de ingezamelde hoeveelheden in de rest van België die van jaar tot jaar relatief constant zijn. De vastgestelde zeer aanzienlijke stijging van de inzameling in Vlaanderen in 2016 is minstens gedeeltelijk te verklaren door het succes van een communicatieactie - steunend op de bekendheid van een muziekgroep - die dat jaar gevoerd werd.

De in 2016 geldende inzamelings- en verwerkingsdoelstellingen zijn nog die van het BBHR van 2002 betreffende de verplichte terugname (cf. hoofdstuk 1). De doelstelling betreffende het inzamelingspercentage opgenomen in Brudalex (en voortvloeiend uit de voormelde Europese richtlijn) is dezelfde als die van het vorige regeringsbesluit, namelijk 50% sinds 2012. Vanaf 2017 zal het bereiken van de doelstellingen qua inzameling en nuttige toepassing worden geëvalueerd op nationaal niveau. Het beheersorgaan zal echter altijd de geraamde gewestelijke percentages moeten meedelen.

Figuur 51.5 Inzamelingspercentage van draagbare batterijen en accu's voor het Brussels Gewest en België (2016) – periode vóór Brudalex

Bron: Leefmilieu Brussel – Departement Afval (op basis van de jaarverslagen van BEBAT), 2017

In 2016 lag het nationale inzamelingspercentage aan batterijen en accu's op 71%, wat ruim hoger is dan de vastgelegde doelstelling (45% op Belgisch niveau). Het inzamelingspercentage voor het Brussels Gewest werd op 28% geraamd. We merken op dat er voor deze cijfers enig voorbehoud geldt aangezien het om ramingen gaat¹⁶.

2.4. Afval van huishoudelijke en professionele elektrische en elektronische apparatuur (AEEA)

Het AEEA wordt beheerd door de vzw Recupel. Dit beheer wordt geregeld door een milieuovereenkomst en een regeringsbesluit (BBHR van 2002 betreffende de verplichte terugname, opgevolgd door Brudalex vanaf 2017).

De op nationaal niveau te bereiken doelstellingen qua inzameling en nuttige toepassing opgenomen in Brudalex zijn:

- Inzamelingspercentage:
 - Het minimale inzamelingspercentage is vastgelegd op 4 kilo huishoudelijk AEEA per inwoner en per jaar;
 - Vanaf 2016¹⁷ wordt het minimale inzamelingspercentage op 45% vastgelegd en berekend op basis van het totale gewicht van de ingezamelde AEEA in België en uitgedrukt in procent van het gemiddelde gewicht aan op de markt gebrachte apparatuur in de loop van de voorbije drie jaar. Dat percentage moet geleidelijk stijgen om de voor 2019 vastgelegde doelstelling te halen van 65% van het gemiddelde op de markt gebrachte gewicht in de laatste 3 jaar of 85% in gewicht van de op het grondgebied geproduceerde AEEA.

¹⁶ De op markt gebrachte hoeveelheden voor Brussel worden inderdaad geraamd op basis van de nationale statistieken van de op de markt gebrachte batterijen (de gewestelijke verdeling gebeurt volgens het inwonersaantal van elk gewest). Batterijen die in een gewest worden gekocht, kunnen trouwens worden gebruikt en ingezameld in een ander gewest.

¹⁷ We merken op dat in Brudalex als datum 2016 wordt vermeld maar dat Brudalex pas in januari 2017 in werking is getreden.

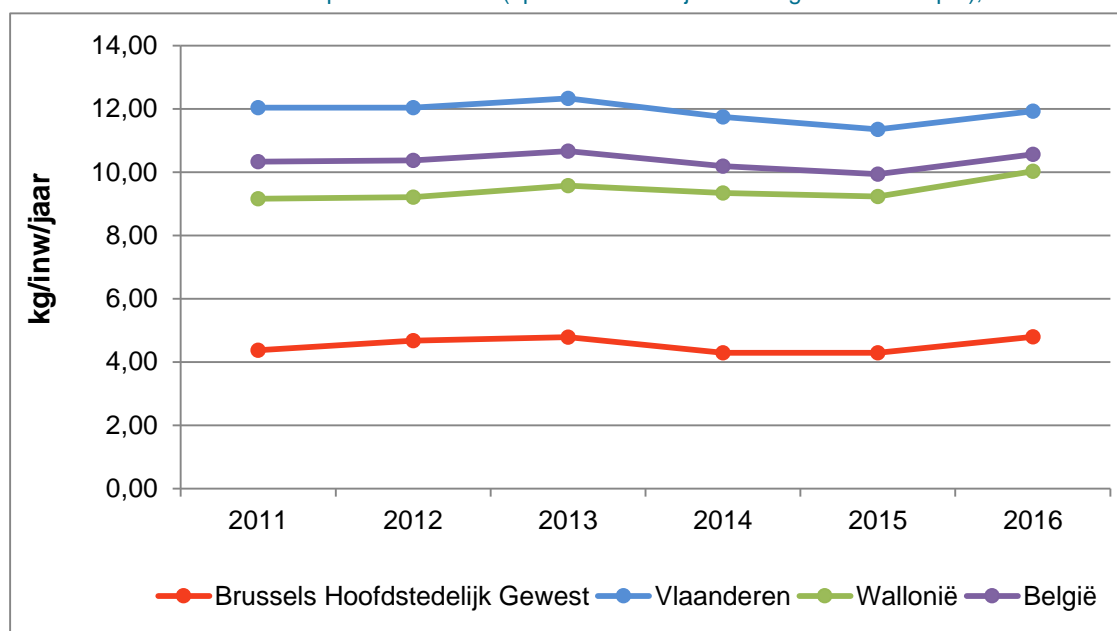
Brudalex legt overigens op dat het apart ingezamelde AEEA voortaan wordt gesorteerd in herbruikbare apparatuur en niet-herbruikbare apparatuur. De producenten moeten eveneens de toegang garanderen tot de storting van AEEA aan de centra voor de voorbereiding op hergebruik met wie ze een contract hebben gesloten.

- Percentage voorbereiding met het oog op hergebruik en recyclage en percentage nuttige toepassing : deze variëren volgens de categorieën AEEA (de categorieën worden zelf gewijzigd vanaf 15 augustus 2018 en de doelstellingen voor nuttige toepassing worden bijgevolg aangepast). Ter informatie, tussen augustus 2012 en augustus 2018 schommelden de te bereiken minimumpercentages voor de voorbereiding met het oog op hergebruik en recyclage tussen 55% en 80% die voor nuttige toepassing tussen 75% en 85% volgens de categorieën AEEA. Er moet prioriteit worden gegeven aan hergebruik.
- Recyclage van materialen afkomstig van demontage en verwerking: 95% voor de ferro- en non-ferrometalen, 50% voor synthetische materialen (+ 80% nuttige toepassing).

Het bereiken van deze doelstellingen wordt voor elke categorie berekend door het gewicht van het gevaloriseerde, gerecycleerde of met het oog op hergebruik voorbereide AEEA te delen door het gewicht van het totale AEEA dat apart is ingezameld voor deze categorie.

Figuur 51.6 Evolutie van de hoeveelheden ingezameld AEEA per inwoner (huishoudelijk en industrieel afval)

Bron: Leefmilieu Brussel – Departement Afval (op basis van de jaarverslagen van Recupel), 2017

Het ingezamelde AEEA is voornamelijk afkomstig van de gezinnen. In 2016 werd zo op Belgisch niveau 10,2 kg AEEA afkomstig van gezinnen en 0,36 kg AEEA afkomstig van de professionele wereld ingezameld per inwoner.

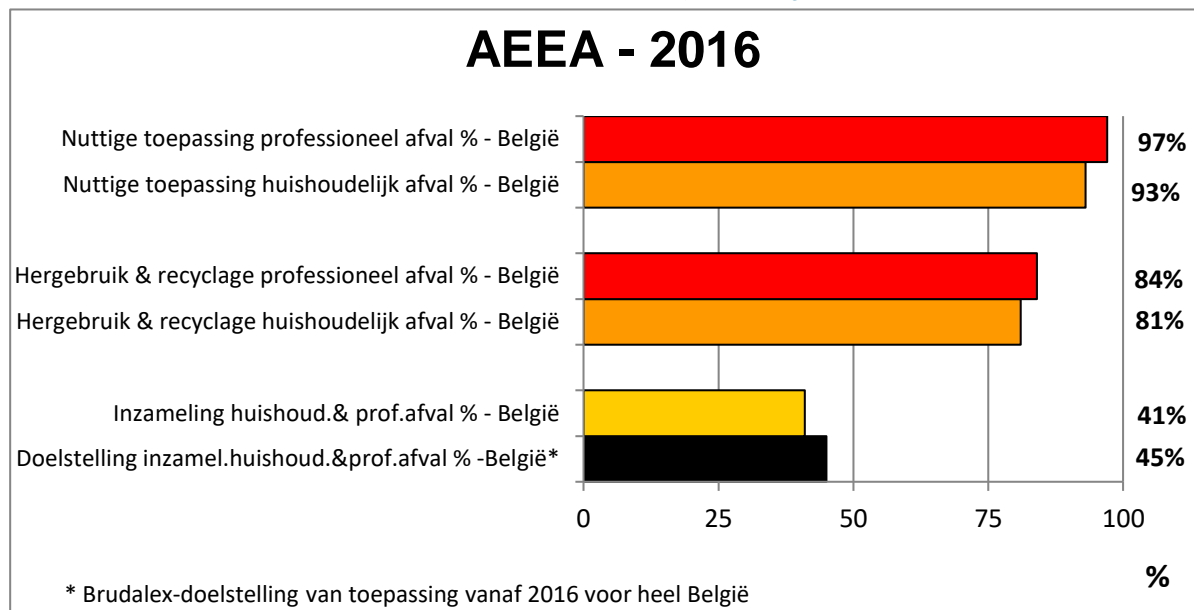
De hoeveelheden ingezameld AEEA in het Brussels Gewest liggen aanzienlijk lager dan in het Vlaams Gewest en het Waals Gewest. Er zou een studie moeten worden uitgevoerd om na te gaan welke objectieve factoren dit verschil kunnen verklaren en om te beoordelen of sommige geformuleerde hypothesen als verklaring al dan niet juist zijn (gebrek aan openbare inzamelinfrastuctuur, kosmopolitisme en veranderend karakter van de bevolking, lager percentage bezit aan EEA en lagere motorisatiegraad van de Brusselaars, informele economie, ...).

De onderstaande grafiek presenteert de percentages inzameling en hergebruik/recyclage op nationaal niveau voor 2016. Daaruit blijkt dat het beoogde inzamelingspercentage van 45% op nationaal niveau (voor de huishoudelijke en professionele stromen samen) nog niet volledig werd bereikt in 2016 (nationaal inzamelingspercentage van 41%). Ter herinnering, de doelstellingen voor de verwerking zijn vastgelegd per type AEEA.

Figuur 51.7 Percentage inzameling, recyclage en nuttige toepassing van AEEA voor België (2016)

Bron: Leefmilieu Brussel – Departement Afval (op basis van de jaarverslagen van Recupel), 2017

Recupel gaat door met de ontplooiing van recyclagepunten, met name in de supermarkten en de gemeentehuizen, voor de inzameling van kleine elektrische toestellen.

2.5. Banden

Het beheersorganisme voor versleten banden is Recytyre. De verplichte terugname voor versleten banden is het voorwerp van een milieuovereenkomst en een regeringsbesluit (BBHR van 2002 betreffende de verplichte terugname opgevolgd door Brudalex vanaf 2017).

Vanaf 2017 verplicht Brudalex de bandenproducenten om de volgende inzamelings- en verwerkingsdoelstellingen te bereiken op Belgisch niveau:

- Inzamelingspercentage:
 - minstens 85%;
 - De bandenproducent die nieuwe voertuigen uitrust dient alle versleten banden in te zamelen van de afgedankte voertuigen die binnengebracht worden bij de installaties voor de ontmanteling en reiniging van afgedankte voertuigen.
- Verwerking

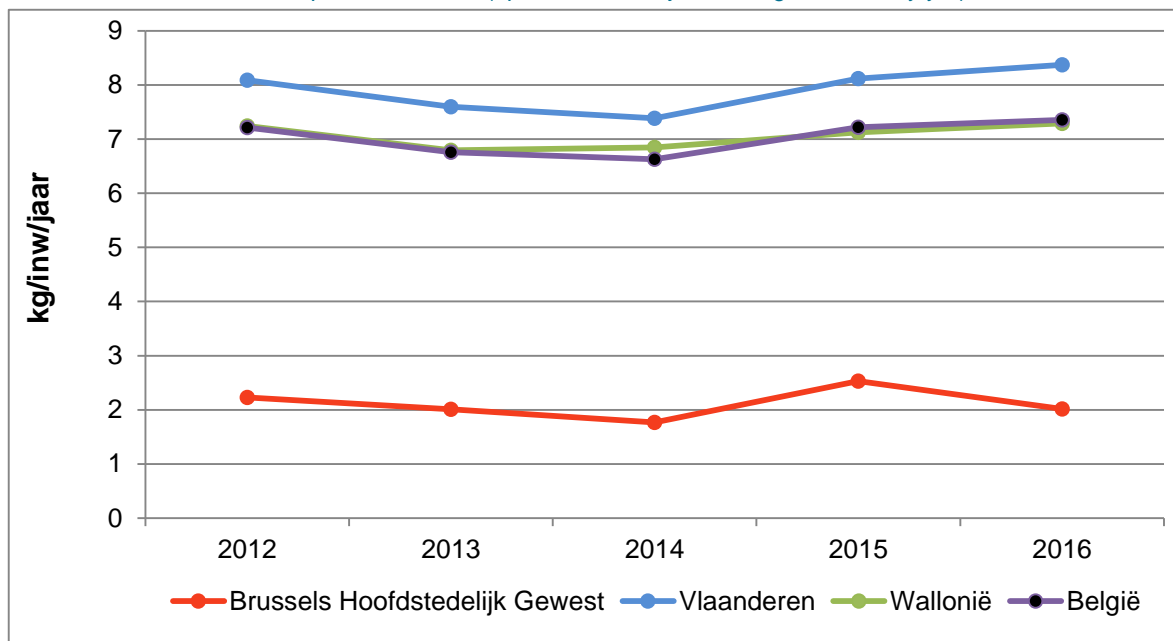
Brudalex legt uitdrukkelijk op dat de door de kleinhandelaars teruggenomen banden worden gesorteerd na de inzameling om er een maximum aan herbruikbare banden en technisch vernieuwbare banden uit te halen. De door de kleinhandelaars teruggenomen banden en de banden die deel uitmaken van de afgedankte voertuigen binnengebracht bij erkende ontmantelingscentra en die niet herbruikbaar of vernieuwbaar zijn, worden prioritair georiënteerd naar de recyclagesystemen. De ingezamelde banden die niet worden hergebruikt, vernieuwd of gerecycleerd worden nuttig toegepast voor energie (verbranding met terugwinning van energie).

Wat de kwantitatieve doelstellingen betreft, legt Brudalex een verplichting op van minstens 55% recyclage, vernieuwing en hergebruik met een minimumpercentage van 10% voor vernieuwing en hergebruik.

Figuur 51.8 Evolutie van de hoeveelheden ingezamelde banden per inwoner (stromen 'huishoudelijk' en 'professioneel' afval)

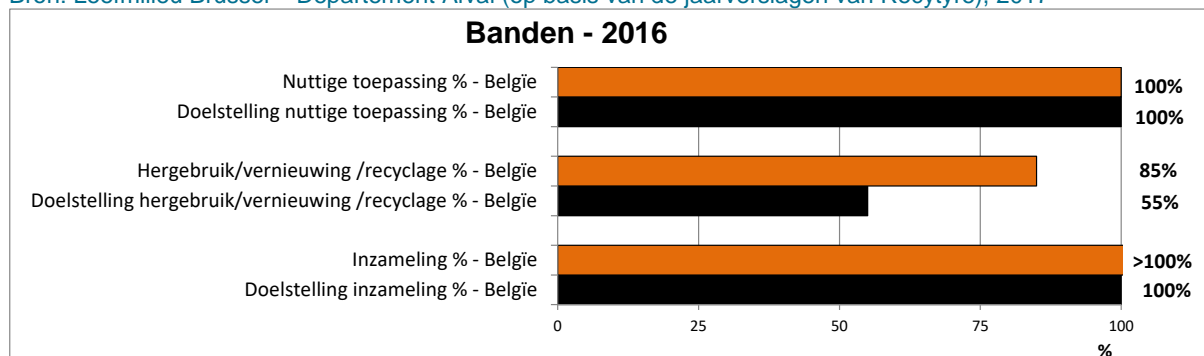
Bron: Leefmilieu Brussel – Departement Afval (op basis van de jaarverslagen van Recytyre), 2017

Het gewicht aan jaarlijks ingezamelde banden in verhouding tot het inwonersaantal is veel lager in het Brussels Gewest dan in de twee andere gewesten. De lagere motorisatiegraad van de Brusselaars (0,64 wagens/gezin in plaats van 1,15 in het Waals Gewest en 1,18 in het Vlaams Gewest volgens de enquête naar het budget van de gezinnen in 2016) zou dit verschil op zijn minst gedeeltelijk kunnen verklaren.

Figuur 51.9 Percentage inzameling, recyclage en nuttige toepassing van banden voor België (2016) - periode vóór Brudalex

Bron: Leefmilieu Brussel – Departement Afval (op basis van de jaarverslagen van Recytyre), 2017

De doelstellingen vastgelegd door de milieuovereenkomst die van kracht was in 2016 worden op Belgisch niveau dus behaald. De nuttige toepassing voor energie in de staalindustrie betreft slechts 15% in gewicht van de verwerkte stromen, wat dus aanzienlijk lager is dan het aanvaarde maximum van 45%.

2.6. Afgedankte voertuigen

De verplichte terugname van afgedankte voertuigen wordt beheerd door de vzw Febelauto en wordt geregeld door een milieuovereenkomst en een regeringsbesluit (BBHR van 15 april 2004 betreffende het beheer van afgedankte voertuigen alsook Brudalex vanaf 2017).

De voornaamste regels die de UPV inzake afgedankte voertuigen regelden in de periode vóór Brudalex blijven van toepassing onder het Brudalex-stelsel.

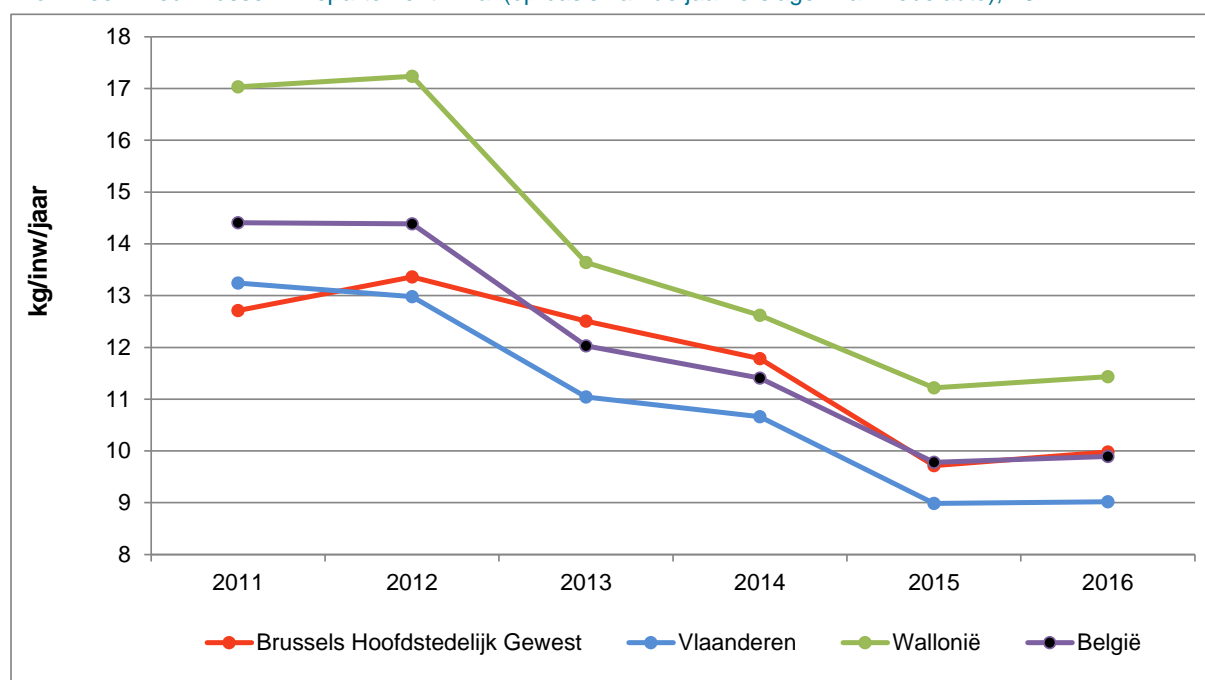
Volgens de milieuovereenkomst moet het globaal beheer van afgedankte voertuigen gebaseerd zijn op de volgende prioriteitsvolgorde: preventie van afval afkomstig van voertuigen, hergebruik van componenten, recyclage van materialen en grondstoffen, andere vormen van nuttige toepassing (met inbegrip van vormen van energieopwekking), verbranding en ten slotte ecologisch verantwoorde storting (afvalstoffen waarvoor de andere opties niet in aanmerking komen).

De eigenaar of bezitter van een afgedankt voertuig dient dit binnen te brengen bij een terugnamepunt. De vermelde verwerkingsdoelstellingen voor afgedankte voertuigen - die identiek zijn aan die van Brudalex - zijn sinds 1 januari 2015:

- o minstens 85% van het gewicht van de afgedankte voertuigen moet worden hergebruikt of gerecycleerd;
- o minstens 95% van het gewicht van alle afgedankte voertuigen moet worden hergebruikt of een nuttige toepassing krijgen.

Figuur 51.10 Evolutie van de hoeveelheden ingezamelde afgedankte voertuigen per inwoner

Bron: Leefmilieu Brussel – Departement Afval (op basis van de jaarverslagen van Febelauto), 2017

Het ingezamelde tonnage aan afgedankte voertuigen/inwoner is hoger in het Brussels Gewest dan in het Vlaams Gewest.

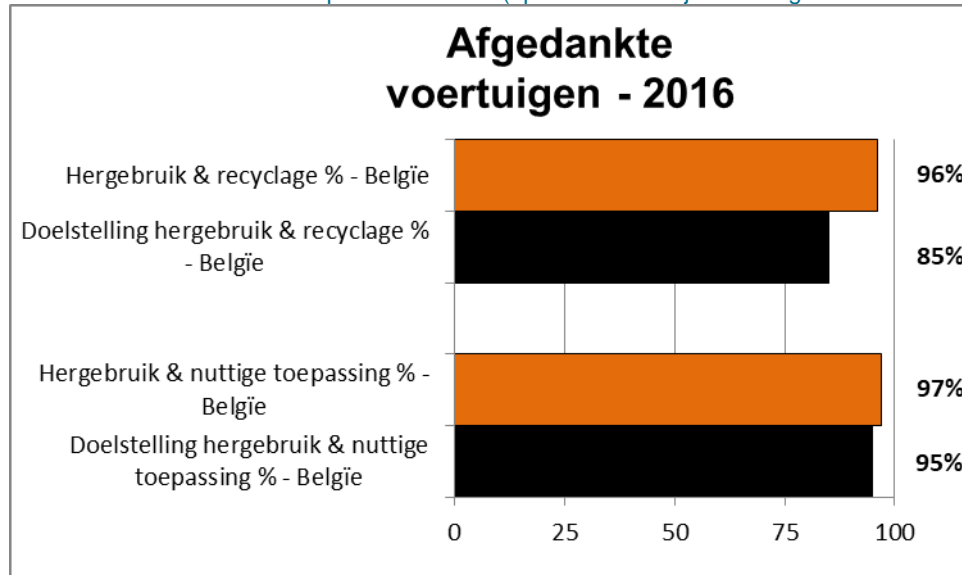
Volgens een administratief verslag van het Waals Gewest¹⁸ is de uitgesproken trend van een voortdurende daling van het ingezamelde tonnage aan afgedankte voertuigen voor de 3 gewesten met name te verklaren door de verzending per schip naar het buitenland van voertuigen die grotendeels versleten zijn, maar voor het einde van hun levensduur herverkocht worden als tweedehandswagens, alsook, in zekere mate, door de stijging van de gemiddelde leeftijd van de voertuigen en de illegale uitvoer van afgedankte voertuigen.

¹⁸ "Exécution des Conventions environnementales relatives à l'obligation de reprise de certains déchets- VHU - Rapport à l'attention du Parlement wallon - Période 2014 – 2015".

Figuur 51.11 Percentage recyclage en nuttige toepassing van ingezamelde afgedankte voertuigen voor België (2016)

Bron: Leefmilieu Brussel – Departement Afval (op basis van de jaarverslagen van Febelauto)

De vastgelegde doelstellingen inzake recyclage en nuttige toepassing van ingezamelde afgedankte voertuigen worden bereikt.

2.7. Minerale oliën

De verplichte terugname van gebruikte minerale oliën wordt beheerd door het beheersorganisme Valorlub. Dit beheer wordt omkaderd door een milieuovereenkomst en een regeringsbesluit (BBHR van 2002 betreffende de verplichte terugname, opgevolgd door Brudalex vanaf 2017).

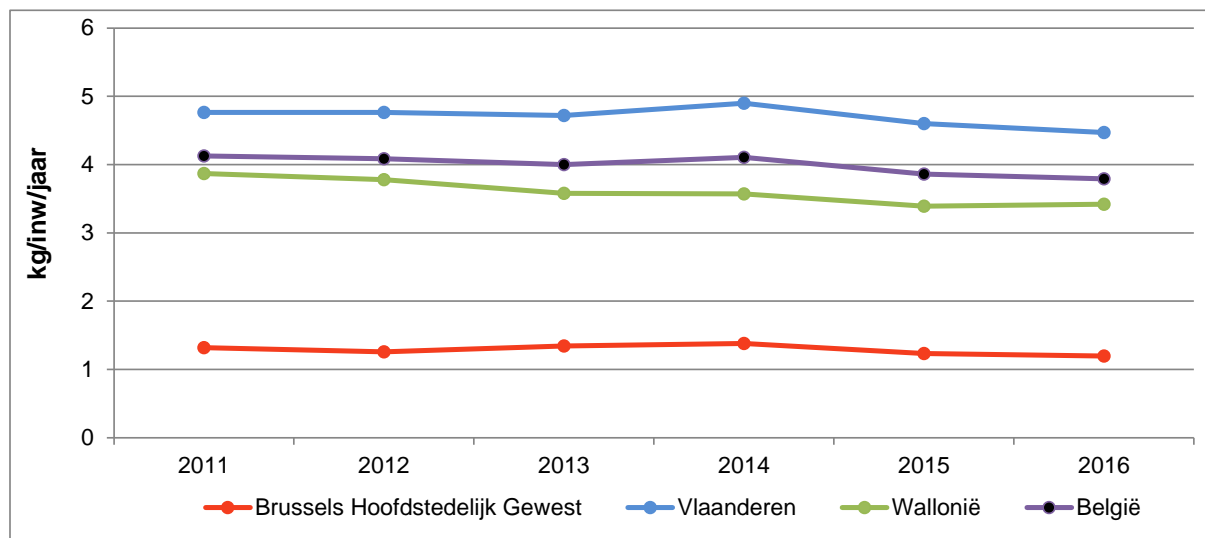
De door Brudalex voorziene inzamelings- en verwerkingsdoelstellingen die op nationaal niveau van toepassing zijn vanaf 2017, zijn:

- Inzamelingspercentage (ingezamelde gebruikte oliën/ totaal gewicht aan geraamde inzamelbare gebruikte oliën): minstens 90% (100% voor het BHG in de periode vóór Brudalex);
- Verwerking:
 - Percentage herwinning, recyclage of ander hergebruik : minstens 85% (minstens 60% op nationaal niveau in de periode vóór Brudalex);
 - Percentage nuttige toepassing voor energie : maximaal 15% (maximaal 40% voor het BHG in de periode vóór Brudalex).

Figuur 51.12 Evolutie van de hoeveelheden ingezamelde minerale oliën per inwoner (huishoudelijk en professioneel afval)

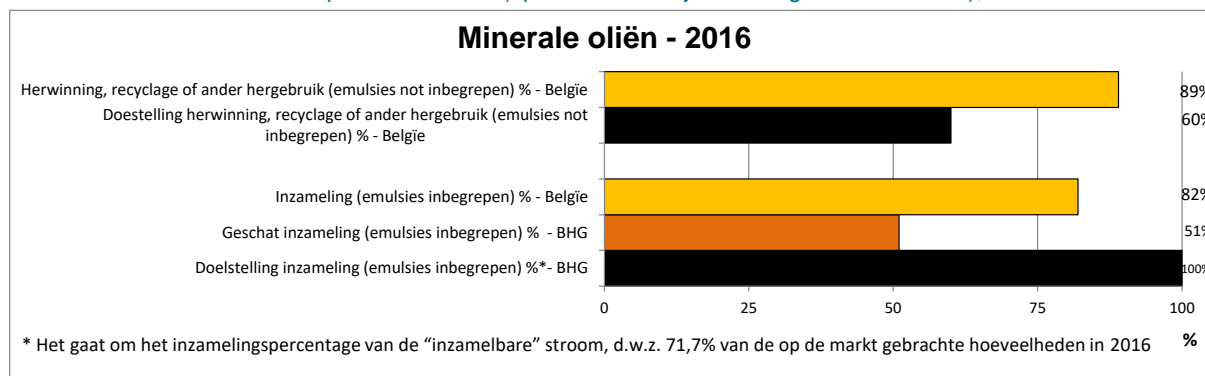
Bron: Leefmilieu Brussel – Departement Afval (op basis van de jaarverslagen van Valorlub), 2017

Ook voor de stroom “minerale oliën” liggen de ingezamelde hoeveelheden per inwoner lager dan in de twee andere gewesten.

Figuur 51.13 Percentage inzameling, recyclage en nuttige toepassing van minerale oliën (2016) - periode vóór Brudalex

Bron: Leefmilieu Brussel – Departement Afval (op basis van de jaarverslagen van Valorlub), 2017

In 2016 lag het geraamde inzamelingspercentage voor het Brussels Gewest op 51%, wat veel lager is dan de doelstelling van 100% die gold in de periode vóór Brudalex. Zoals de grafiek aantoon, moeten nog vrij forse inspanningen worden geleverd om de doelstelling te bereiken die op nationaal niveau vanaf 2017 is vastgelegd, namelijk een inzamelingspercentage van 90% van het inzamelbare potentieel. De doelstelling voor de verwerking is reeds bereikt op nationaal niveau.

2.8. Voedingsoliën en -vetten

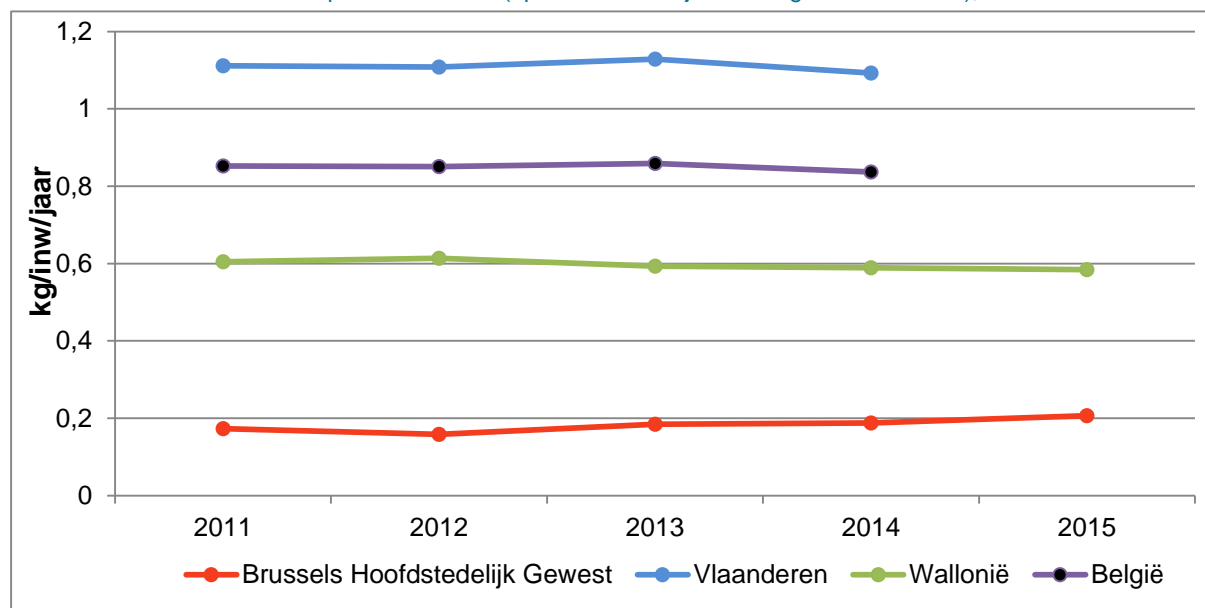
Het UPV-mechanisme voor professionele voedingsoliën en -vetten is afgeschaft met het van kracht worden van Brudalex. Dat voor huishoudelijke voedingsoliën en -vetten zal worden afgeschaft vanaf 1 januari 2019 en vervangen worden door aangepaste bepalingen (zie § 2.1).

De verplichte terugname, beheerd door Valorfrit, werd geregeld door een milieuovereenkomst.

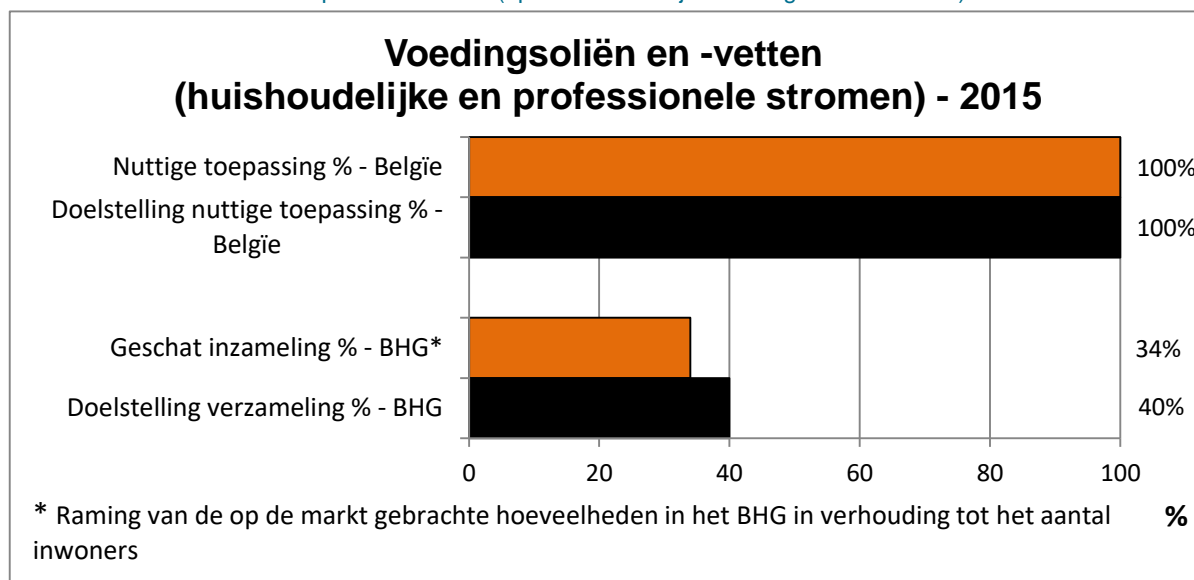
Figuur 51.14 Evolutie van de hoeveelheden ingezamelde voedingsoliën en -vetten per inwoner (alleen huishoudelijk afval)

Bron: Leefmilieu Brussel – Departement Afval (op basis van de jaarverslagen van Valorfrit), 2017

Figuur 51.15 Percentage inzameling, recyclage en nuttige toepassing van voedingsoliën en -vetten (2015) - periode vóór Brudalex

Bron: Leefmilieu Brussel – Departement Afval (op basis van de jaarverslagen van Valorfrit)

De ingezamelde hoeveelheden voedingsoliën van huishoudelijke oorsprong per inwoner zijn lager dan die in het Waals Gewest (gegevens 2015) en Vlaams Gewest (gegevens 2014).

2.9. Oud papier

De Brusselse ordonnantie van 22 april 1999 betreffende de preventie en het beheer van afval van producten in papier en/of karton legt een verplichte terugname op van papier en met name van reclaimedrukwerk en catalogi bestemd voor gezinnen.

De vzw "Interventiefonds oud papier" is het beheerorganisme dat de verplichte terugname voor papierafval afkomstig van reclaimedrukwerk beheert. Voor 2016 wordt de hoeveelheid op de Brusselse markt gebrachte reclameproducten/reclamedrukwerk op ongeveer 10.700 ton geraamd door de leden

van deze vzw. Dit afval wordt ingezameld via de selectieve huis-aan-huisophalingen van het huishoudelijk afval en via de vrijwillige inleveringen in de containerparken.

De inzameling van de afvalstroom voor oud papier lijkt momenteel weinig problematisch in het Brussels Gewest. Uit de genomen stalen en uitgevoerde analyses betreffende de inhoud van de huishoudelijke vuilniszakken (al dan niet gesorteerd) blijkt immers dat het aandeel niet selectief ingezameld papier relatief klein is en dat de stroom selectief ingezameld papier goed gesorteerd is.

2.10. Fotografisch afval

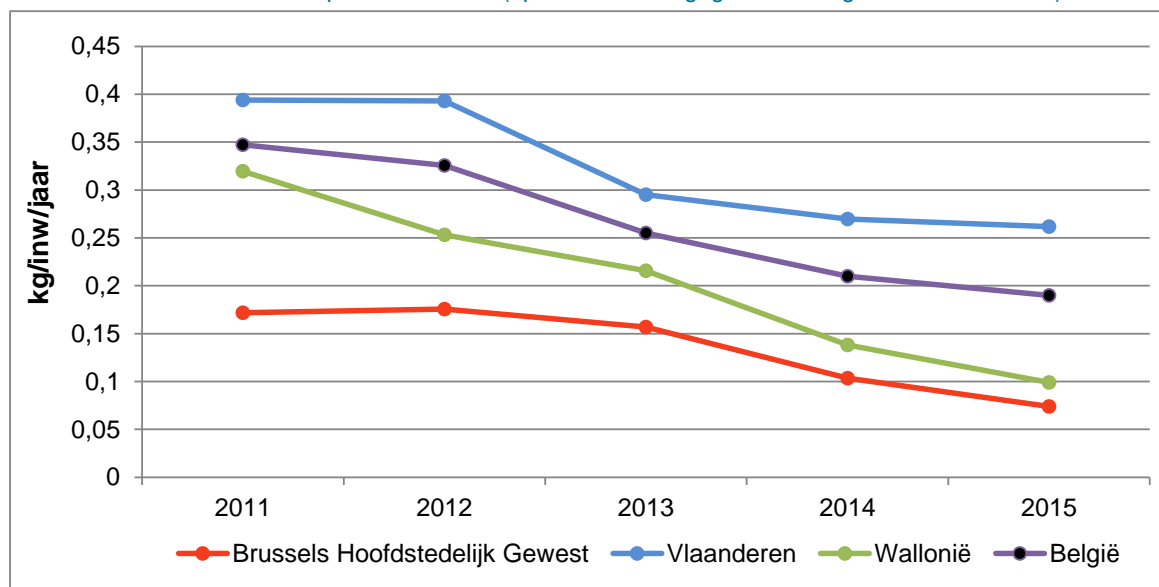
In toepassing van Brudalex is de UPV die van toepassing was op fotografisch afval (chemische producten voor het afdrukken van foto's, opnames van X-stralen, ...), een stroom die door de opkomst van de digitale fotografie sterk gedaald was, in 2017 afgeschaft. Deze afvalstroom werd voordien geregeld door het regeringsbesluit van 2002 betreffende de verplichte terugname alsook door een met de vzw Fotoni opgestelde milieuovereenkomst. Enkele verantwoordelijken voor het op de markt brengen van fotografische producten hebben trouwens individuele beheersplannen ingediend.

Volgens de bepalingen van het regeringsbesluit moest het fotografisch afval worden ingezameld, gerecycleerd of herbenut door de beste beschikbare technieken te gebruiken, tegen een aanvaardbare kostprijs en volgens vast te leggen percentages in overleg met de sectoren.

Dit afval kan tegenwoordig worden afgegeven in de gewestelijke containerparken.

Figuur 51.16 Evolutie van de hoeveelheden ingezameld fotografisch afval per inwoner (huishoudelijk en professioneel afval)

Bron: Leefmilieu Brussel – Departement Afval (op basis van de gegevens meegedeeld door Fotoni)

De daling van de ingezamelde hoeveelheden heeft te maken met de sterke vermindering van de hoeveelheden op de markt gebrachte fotografische producten (daling van meer dan 50% voor de leden van de vzw Fotini tussen 2011 en 2015).

De inzamelingspercentages ten opzichte van de op de markt gebrachte hoeveelheden overschrijden ruimschoots de 100%. Dit is te verklaren door de vervanging van de fotografische producten door de digitale fotografie en het tijdsverloop dat bestaat tussen het op de markt brengen van de fotografische producten en hun inzameling als afval. Volgens een administratief verslag van de Waalse afvaldienst in 2016 voor het Waalse Gewest¹⁹ zouden er trouwens geen illegale lozingen van fotografische baden in zorgwekkende hoeveelheden in de rioleringen meer plaatsvinden.

¹⁹ "Exécution des Conventions environnementales relatives à l'obligation de reprise de certains déchets – déchets photographiques - Rapport à l'attention du Parlement wallon - Période 2014 – 2015".

2.11. Geneesmiddelen

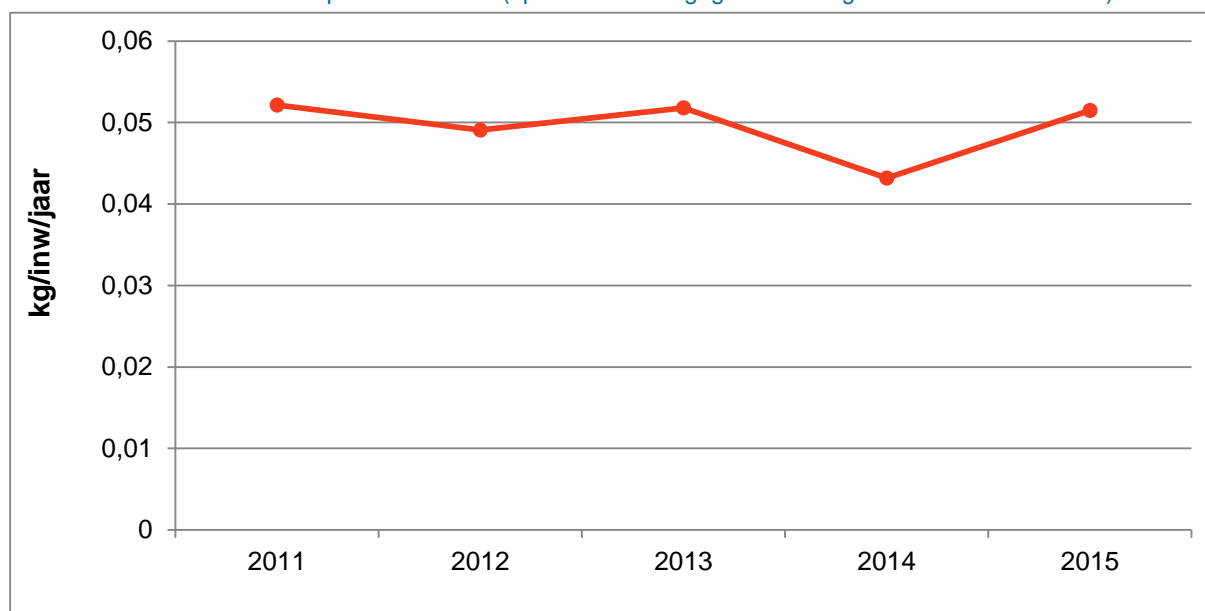
De verplichte terugname voor het afval van vervallen of niet-gebruikte geneesmiddelen is eveneens afgeschaft met het van kracht worden van Brudalex. Ze is echter vervangen door een alternatief systeem dat bestaat uit:

- een verplichte terugname van de kleinhandelaar en de producent;
- een verplichte nuttige toepassing voor energie van het ingezamelde afval door de producenten;
- een verplichte rapportering;
- een verplichte informatie van de consument.

De verplichte opstelling van preventie- en beheersplannen is afgeschaft. De algemene vereniging van de geneesmiddelenindustrie Pharma.be is het contactpunt om deze maatregelen uit te voeren.

Figuur 51.17 Evolutie van de hoeveelheden ingezamelde vervallen of niet-gebruikte geneesmiddelen in het BHG per inwoner

Bron: Leefmilieu Brussel – Departement Afval (op basis van de gegevens meegedeeld door Pharma.be)

Zoals in de twee andere gewesten stelt men een sterke daling vast van de ingezamelde hoeveelheden in 2014 gevolgd door een stijging in 2015. Alle vervallen en niet-gebruikte geneesmiddelen zijn verbrand met terugwinning van energie.

2.12. Besluit

De behaalde prestaties wat betreft de verwerking van de ingezamelde afvalstoffen in het kader van de verplichte terugname zijn over het algemeen goed op Belgisch niveau. Deze resultaten mogen ons echter niet de ogen doen sluiten voor het feit dat de prestaties van het Brussels Gewest systematisch, en vaak in aanzienlijke mate, slechter zijn dan die van de twee andere gewesten. Er bestaat dus waarschijnlijk nog een inzamelingspotentieel voor sommige afvalstromen zoals AEEA, versleten banden, draagbare batterijen en accu's, en voedingsoliën en -vetten.

Voor de meeste van de gevolgde stromen waarvoor een mechanisme van uitgebreide producentenverantwoordelijkheid bestaat, blijken de ingezamelde hoeveelheden per inwoner immers aanzienlijk lager te liggen in het Brussels Gewest dan in de twee andere gewesten. Behalve de ontoereikende inzamelingsinfrastructuur moet een zeker aantal factoren verbonden met de sociaal-economische kenmerken van de Brusselse bevolking worden onderzocht om de oorzaken van deze situatie te evalueren (lagere motorisatiegraad, minder opberg ruimte van de inwoners, lager percentage eigenaars van elektrische huishoudtoestellen, groter kosmopolitisme en meer verloop van de bevolking, enz.) Een voor 2018 geplande studie zou het mogelijk moeten maken een objectieve kijk te verwerven op de Brusselse prestaties inzake afvalstoffen, de verklarende factoren en de mogelijkheden voor verbetering.

Er moet overigens worden onderstreept dat, rekening houdend met de verklaarde wil van de overheid om een meer circulaire economie in het Brussels Gewest te ontwikkelen, deze vaststelling betreffende de slechtere Brusselse prestatie inzake inzameling van de aan verplichte terugname onderworpen afvalstromen, belangrijk is. De beheersorganismen beheren immers aanzienlijke volumes afvalstoffen waarvan de inzameling en de verwerking, die voor sommige stromen herstelling, hergebruik of recyclage inhouden, van aard zijn om een besparing op hulpbronnen en de creatie van banen te genereren daar waar deze activiteiten plaatsvinden.

Bronnen

1. BEBAT, diverse jaren. « Jaarverslag voor afgedankte batterijen en accu's »
<https://www.bebat.be/nl>
2. LEEFMILIEU BRUSSEL 2017. « Besluit betreffende het beheer van afvalstoffen « BRUDALEX » », info-fiche, 17 p.
http://document.environnement.brussels/opac_css/electfile/IF_Dechets_BRUDALEX_NL
3. IVCIE, diverse jaren. « Jaarverslag »
<http://www.ivcie.be/fr/>
4. BRUSSELS HOOFDSTEDELIJK PARLEMENT 2017. « Interpellatie betreffende « het op elkaar afstemmen van de Recupel-bijdrage, de reële kostprijs van, de terugnameplicht en het bereiken van de doestellingen inzake de ophaling van elektrisch en elektronisch afval », commissie voor het Leefmilieu en de Energie, I.V. COM (2016-2017) nr 127, pp 6-15.
<http://weblex.irisnet.be/data/crb/biq/2016-17/00127/images.pdf#page=6>
5. RECUPEL, diverse jaren. « Jaarverslag »
<https://www.recupel.be/nl/>

Auteur(s) van de fiche

DE VILLERS Juliette

Nagelezen door : CAUWE Justine, CHALON Claire, CHEVALIER Cédric, PATERNOSTRE Rodolphe.